

Wolfgang Amadeus Mozart
Figaro házassága
vigopera két részben

DEBRECEN

Csokonai
SZÍNHÁZ

1995/96

...A GASZTRONÓMIA MŰVÉSZE A MŰVÉSZETEKÉRT,
A HÉTKÖZNAPOKÉRT...

Fogadások, koktélpartik, osztálytalálkozók

svédasztallal vagy
hagyományos módon,
magas színvonalon !

Hidegtálak

családi és baráti összejövetelekre,
üzletnyitásra,
bankettekre !

Tel./Fax: (52) 446-971
Konyha: (52)421-890
Rádiótel.: 06-30 430-278

Mozart „csak vendég volt ezen a földön”

EINSTEIN

Szabó Lőrinc

Mozart hallgatása közben

„Csak a derű óráit számolom”
mondta pár szó s egy vasrúd a falon,
a napóráé. Láttam én is a
latin szöveget, s lelkem bánata
irigyelte a vidám öreget,
aki oly bölcs betűket vésetett
a buta kőbe... Bár, ki tudja, nem
rögtönzés volt-e csak, szellemesen
dacos sugallat az a gondolat?
Dac és sugallat bennem is akadt
egykor, de az árny mindig súlyosabb
maradt a fénynél... A felhők fölött
kellett volna elfogni az örök
tündöklést! a nap arany árvizét,
tengerét! az édes könnyelműség
lepkeszárnycsókú pillanatait,
s főképp azt, melyben a mámor lakik,
az ifjú gyönyört, melynek kései
mása most annyi váddal van teli:
a szeszként libbenőt, a legvadabb,
a villámgyors tigris-szitakötőt,
a kézkománc tüzet, a zizzenőt,
ki kedvesével a kék nyolcasát
gyűrűzve libben láng-deleken át
s alkonyi csöndön!... Tavak, mocsarak
szittyói közt, szikrázó ég alatt
ma is szállok én... csak testben öreg...
(Nono! — mordúl bennem a szörnyeteg
igazság)... Igen, azt a testtelen
úszást, lebegést kéne, istenem,
utólélni, a könnyűt, úgy, amint
a gyermekkor csinálta, most, megint:
a sellőkét a vízben, szúnyogét
fátyolkodéban, csak az örök ég
örök hajósa lenni, ahogyan
ma is visz a képzeletem-agyam,
valahányszor párologtat-emel
a kép, mint karmestert a pálca, mely
fuvalát zendít s kürtöt s hegedűt!
Óh, igen, a fényt, napot, a derűt,
illatok táncát, szélhalk ózikét,
s fent a kékben a habos gőzőkét,
azt kellene most visszahozni, hogy
átjárjanak új, forró áramok,
nem a grönlandi szörnyek, nem ezek

a jegesmedve s rozmár hidegek,
melyektől annyit szenved a szegény,
hogy a pokolba vágyik, s annyit én; —
kintí rémüktől félve hallgatom
Mozartot, s tűnődöm a tavaszon
vagy akárcsak a mult nyáron (pedig
az is vén volt már, ötvenötödik!):
és felsóhajtok: gyógyíts meg, Zene,
te, Mindenségé, édes üteme
a fájdalomnak, Varázsfuvala,
varázsjáték, te, tündér mámora
hitnek, reménynek: árnycsík a falon
a nagy fényben, s a szívben nyugalom
az üvegparázként égő sugarak
az élő lomb tengerzöldje alatt,
s bölcsesség, a vidám öregeké,
amilyen azé lehetett, azé
a napórásé, ki — „Non numero
horas nisi serenas!” — drága jó
intelmét adja, még most is, tanácsul:
„Csak derűs órát veszek tudomásul!”

„A mozarti zene sokkal többet is mond a világról, mint magáról Mozartól, ami úgy értendő, hogy ez az abszolút zene kiválóképpen drámai.[...]

Mozart... A zenét akarta, a zenét hangsúlyozta, a zene fölényét és elsőségét vitatta a színpadon is — s nála az opera — merő zenei drámává lett. Ennek a paradox műfajnak minden ígérete és minden ígérete benne vált valóra, mint ahogy a középkor minden drámai akarata megvalósult Shakespeareben. Mozart az egyetlen nagy zenei Mimus, akit eddig a világ ismer, aki minden alakba bele tudott helyezkedni, aki minden szituációba bele tudta magát élni, nem azzal a lírai bőséggel, amelyet sokan tudnak, hanem azzal a drámai ökonómiával, amelyet azóta is csak igen kevesen tudtak.

Amikor az operát drámai alkotásnak nevezem, a műfaj paradox voltának teljes föntartásával teszem. Az énekelt dráma lehetőségét, jogosultságát és művésziességét nem lehet és nem szabad kétségbevonni, abból az egyszerű okból, hogy három esetben, három különböző módon és három elütő módszerrel sikerült az operából drámai remeket alkotni. Ez a három eset és az a három módszer; Mozart, Verdi és Wagner. (A többiek mind e három típus keretében mozognak.)”

(Hevesi Sándor: W. Amadeus Mozart
— Részlet —)

„Mozart *Figarójában* minden egyes szám csoda a szememben; egyszerűen érthetetlen számomra, hogy alkothat valaki ilyen tökéleteset; soha többé nem csinált senki ehhez foghatót, még Beethoven sem.”

Brahms

„A *Figaro házasságát* öt évvel a Bastille bevétele előtt, 1784-ben mutatták be először. Kihagyták belőle egyebek közt azt a részt is, amely az elcsábított lányokat s általában a nőket védi. „Nagyon sajnáltam ezt a részt, — írta erre panaszosan Beaumarchais — és ha a színészekben volna bátorság és kérésemre visszaállítanák, azt hiszem, a közönség is szívesen venné[...] — Nem, tisztelt uraim, nem azért emeltem szót, hogy őt az erkölcstelenség vádjából kimossam; hanem azért, hogy titeket elmarasztaljalak mégpedig a legszörnyűbb vádban, a közerkölcs legpusztítóbb megsértésében, az ifjúság megrontásában. Igazam volt, amikor azt mondtam, hogy ti csak azért találtátok színdarabomat túlságosan vidámnak, mert itt-ott túlságosan is szigorú. Minden az értelmezéstől függ.”

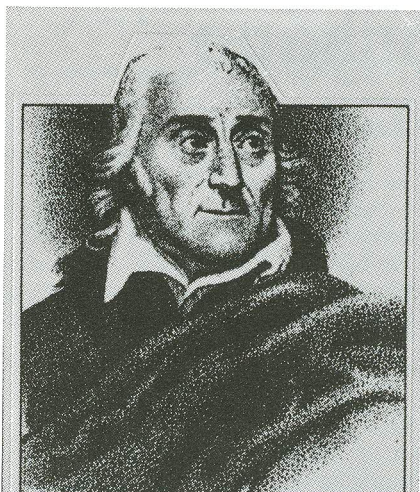
A *Figaro házassága* középső része annak a hármasszíndarabsorozatnak, amelynek elején a „*Sevillai borbély*”, végén pedig a kevésbé sikerültnek tartott „*Vétkes anya*” áll. Ugyanazok a személyek lépnek elénk évtizednyi közök után s hangoztatják, hol tréfásan, hol keserűen, az író töretlenül előremutató eszméit. Ez Beaumarchais főműve.

A fegyvercsempészség után a „nyughatatlan író” még veszélyesebb vállalkozásba fogott. Voltaire valamennyi munkájának kiadásába kezdett, — az abszolutizmus alatt. Egy millió adóssággal bukott bele. Bujkálnia kellett, fűhöz-fához kapkodott. Hatvanhét éves korában 1799. május 19-én halt meg hirtelen.

A „*Figaro házassága*” vérbeli vígjáték. De tréfaival is a maga idején dermesztő kihívás volt a század erkölce, előítéletei ellen; ma, mindezek ráadásául, hiteles korkép. Ez volt a forradalom előestéjének s első idejének legsikeresebb színdarabja, a bemutató után egyfolytában százszor játszották. A tüntetések és felkelések hősei ezen nevettek, ebből merítették kedvet.

Kihagyás nélkül a színdarabot ma is bajos előadni; a szokásos kezdéssel éjfélutánba nyúlna. Ez a fordítás természetesen a teljes szöveg után készült, — ezért tarthat talán igényt figyelemre, mint olvasmány is.”

Illyés Gyula

Lorenzo da Ponte (1749–1838), a *Così fan tutte* és a *Figaro házassága* szövegírója

Bemutató:

Bécsi Hoftheater, 1786. május 1.: Nancy Storace (Susanna), Francesco Benussi (Figaro), Luisa Laschi-Mombelli (a grófnő), Stephano Mandini (a gróf), Michael O'Kelly (Basilio), Francesco Busani (Bartholo), Maria Mandini (Marcellina), Sardy Bussani (Cherubino). Vezényelt a szerző.

Magyarországon:

Buda, Königlich-städtisches Theater, 1795. szeptember 28.

Lorenzo da Ponte, a Figaro házassága, a Don Giovanni és a Così fan tutte szövegírója elmondja, milyen körülmények között rendelték meg a Figaro-t.

Elmentem Mozarthoz (...). Megkérdeztem, volna-e kedve megkomponálni egy operát, amelynek a szövegét egyenesen az ő számára készíteném.

— Végtelen örömmel tenném — felelte —, de kétlem, hogy engedélyt kapjak rá.

— Vállalom, hogy elhárítok minden akadályt.

(...) Hatalmas szelleme megkövetelte, hogy a darab tárgya nagyszabású, sokoldalú és fenséges legyen. Egy nap beszélgetés közben azt kérdezte tőlem, meg tudnám-e írni operának Beaumarchais vígjátékát, a *Figaro házasságát*.

Elégge megtetszett nekem az ötlet, és megígértem, hogy munkához látok.

De nagy nehézséget kellett leküzdeni. Nem sokkal előbb ugyanis betiltották ezt a darabot a német színházban a császár parancsára, azzal az ürüggyel, hogy az előkelő közönségnek túlságosan frivol. Hogy lehetne most újra felvetni?...

Munkához fogtam. Folyamatosan, ahogyan írtam a szöveget, készítette hozzá Mozart a zenét; hat hét alatt az egészet befejeztük. Mozart szerencsecsillaga úgy akarta, hogy a színház épp megfelelő darab híján legyen. Megragadtam az alkalmat és nem szólva senkinek, felajánlottam a császárnak a *Figaro házasságát*.

— De hát nem tudja — mondta a császár —, hogy Mozart, aki a hangszeres zenében jelentőset alkot, sohasem írt zenét színpadra, csak egyetlenegyszer, és ez a kivétel sem sokat ér?

— Én magam is csak egyetlen drámát írtam volna Bécsben Császárom nagylelkősége nélkül — feleltem félénken.

— Ez igaz. Csakhogy ezt a Figarót én betiltottam a német társulatnak.

— Tudom. De amikor a vígjátékot operává alakítottam át, egész jeleneteket hagytam ki belőle, másokat megrövidítettem, és főként azon igyekeztem, hogy eltüntessem mindent, ami sérthetné az illetet és a jó ízlést. Egyszóval olyan művet alkottam belőle, amely méltó ahhoz a színházhoz, amelyet Felsőged támogatásával tisztel meg. Ami a zenét illeti, amennyire én meg tudom ítélni, valóságos remekmű.

— Jól van, a zenénél megbízom az ön jó ízlésében, az illendőségénél az ön józanságában: adja át a partitúrát a másolóknak.

A következő pillanatban már ott voltam Mozartnál. Még el sem mondtam neki a jó hírt, máris megérkezett a parancs, vigye a palotába a partitúrát. Engedelmeskedett, és előadott néhány részletet a császárnak, akit megragadott, sőt túlzás nélkül mondhatom, hogy megigézett. II. Józsefnek igen biztos érzéke volt a zenéhez, sőt általában minden művészeti ághoz. Ez a csodálatos mű az egész világon óriási sikert aratott, ami bizonyítja, hogy a császár nem ítélt tévesen (...).

(Michel Parouty: Mozart, az Isten kegyeltje
Fordította: Veressné Deák Éva
— Részlet —)

Figaro házassága

Dramma giocoso négy felvonásban

Személyek:

Almaviva gróf, spanyol grand
Felesége, a grófné
Susanna, a szobalánya
Figaro, a gróf komornyikja
Cherubino, apród
Marcellina, házvezetőnő
Bartholo, orvos
Don Basilio, énekmeister
Don Curzio, bíró
Antonio, kertész
Barbarina, a leánya

I. felvonás

Figaro és Susanna. Almaviva gróf cselédei, az Aguas—Frescas kastélyban szemlélgetik azt a szobát, amelyet nekik juttattak. Aznap lesz az esküvőjük. Susanna aggodalmaskodik: szobájuk túl közel van a gróf lakosztályához, aki érvényesíteni akarja az első éjszaka földesúri jogát. Figaro fogadkozik, hogy ebben meg fogja akadályozni.

Marcellina, a házvezetőnő, összeesküszik Bartholo doktorral: Figaro egyszer könnyelműen házasságot ígért neki, egy adósság átvállalása fejében, és a nő most be akarja hajtani az adósságot. Cherubino, a fiatal apród bevallja Susannának, hogy őt minden nő megzavarja, és kéri, járjon közben a grófnénál, ne kergessék el a kastélyból, amiért túl hevesen közeledett Barbarinához, a kertész leányához.

Jön a gróf, udvarolni kezd Susannának. Cherubino elbújik egy karszék mögött, de a zenemes-ter, Basilio megjelenése arra kényszeríti a gróft, hogy ugyanoda rejtőzzék. Cherubino még idejében beveti magát a karszékbe, és Susanna ráborítja úrnője egy ruháját. Az apródot hamar leleplezik, és a gróf, aki Basiliótól hallotta, hogy a fiú szerelmes a grófnéba, kiutasítja. Cherubinót kinevezik tisztnek, azonnal indulnia kell a csatába, Figaro csúfolódásától kísérve.

II. felvonás

A grófné panaszkodik, hogy a férje elhanyagolja. Figaro azt javasolja, ébressze fel férje féltékenységét. Átad gazdájának egy levélkét, amelyben a grófné gáláns találkájáról esik szó. Eközben Susanna úgy tesz, mintha beleegyeznék egy titkos találkozásba a gróffal, de az a szándéka, hogy maga helyett a női ruhába öltözött Cherubinót küldi. A két nő jól szórakozik, amíg álruhába öltözteti az apródot, de amikor Susanna kimegy, keresni valami szalagot, belép a gróf felesége lakosztályába. A grófnénak csak annyi ideje marad, hogy Cherubinót betuszkolja a hálófülkéjébe és rázárja az ajtót. A gróf zajt hall a fülkéből, faggatja a feleségét. A grófné azt feleli, hogy Susanna van ott, az esküvői ruháját próbálja. A gróf elhatározza, hogy felfeszíti az ajtót, és a feleségével együtt indul szerszámot keresni. Közben visszaérkezik Susanna, kiszabadítja Cherubinót, és besurran a helyére. Amikor a gróf kinyitja a fülke ajtaját, valóban Susanna kerül elő, mindenki legnagyobb meglepetésére. Sajnos Antonio, a kertész, meglátta Cherubinót, amint kiugrott az ablakon. Figaro magára vállalja, hogy ő ugrott ki, de hiába. Éppen ezt a pillanatot választotta Marcellina arra, hogy jöjjön a járandóságát követelni. A sok esemény mind hátráltatja Figaro és Susanna esküvőjét.

III. felvonás

Susanna látszólag hajlandó találkozni a gróffal, de az gyanakszik. Eközben Marcellina és Bartholo felfedezte, hogy Figaro valójában az ő fiuk, akit valamikor rablók hurcoltak el. Nem lesz hát pereskedés, sőt második esküvőre is készülnek, mert a meghatott Bartholo feleségül akarja venni régi szerelmét.

Susanna, a grófné társaságában és anélkül, hogy szólna Figarónak, levélkét ír a grófnak, hogy megadja a találka időpontját. Fiatal parasztlányok virágot hoznak a grófnénak. Köztük van a női ruhába öltözött Cherubino is, de hamar lelepleződik. Barbarina, Antonio leánya, a védelmébe veszi. Végre készülhetnek az esküvőre. A gróf a menyasszonyi fejdísz nyújtja Susannának, aki közben odacsempészi a levélkét. A borítékot lezáró tű visszaküldésével kell jelezni a grófnak, hogy az időpont megfelel. A gróf megsúrja a kezét, Figaro nagy örömére.

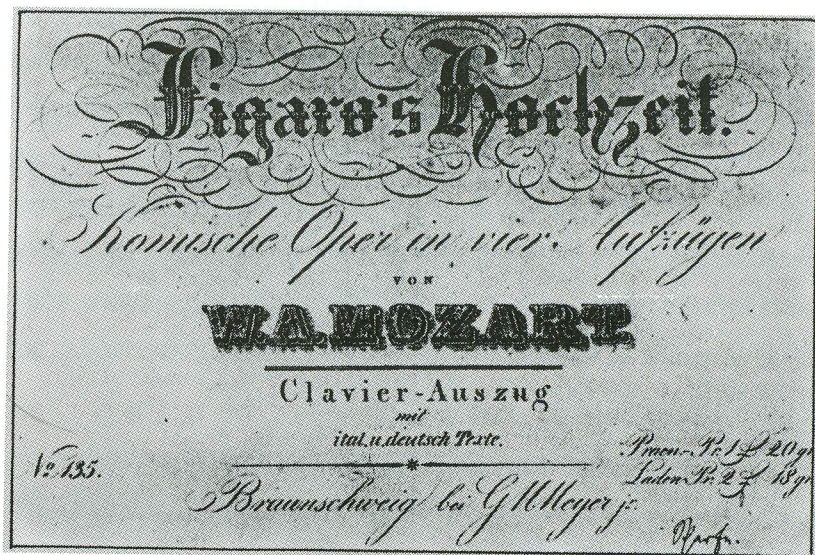
IV. felvonás

Eljött az este. Figaro felfedezi, hogy Barbarina keresgéli a tűt, amit Susannának kell átadnia a gróf megbízásából. Figaro megharagszik az egész női nemre, és örködni küldi a kertbe Bartholót, Basiliót és a szolgákat, hogy leleplezzék Susanna hűtlenségét. Susanna mindent hallott, és tovább akarja élesztgetni a féltékenységet. A félreértések fokozódnak Cherubino érkezésével. Az apród is, a gróf is Susannának nézi a grófnét, Figaro pedig azt hiszi, hogy a grófnéval van dolga. De hamar felismeri párját, és a gróft meglátva, az álgrófné lábához veti magát. A gróf az embereit hívja, és dühösen kiabál, mire megjelenik az igazi grófné, és alaposan zavarba hozza, mielőtt megbocsátana neki. A bolondos nap általános örömben ér véget.

(Michel Parouty: Mozart, az Isten kegyeltje

Fordította: Veressné Deák Éva

— Részlet —)

„A Le nozze di Figaro (Figaro házassága), (K. 492) ősbemutatója 1786. május 1-én, noha ragyogó szereposztásban játszották nem hozott új áttörést. Nem volt bukás, de siker sem semmiképp.[...] Nem adatott meg Mozartnak, hogy választott hazájában komolyan vegyék mint operakomponistát. Nem éppen a "művelt körök" zeneértésére vall, hogy bár maguk is muzsikáltak, egy színpadi műnél végső fokon nem tudták elválasztani az anyagot a formától, a szavakat a zenétől,[...] a mit és a hogyan egy kalap alá vették. A Figaro itáliai bemutatója Monzában, 1787 őszén, a nagyherceg színe előtt, tanúsítja, hogyan bántak az opera nevű használati cikkel. Két felvonás után megelégte Mozart zenéjét a nagyherceg, és a következő két felvonást egy bizonyos Angelo Tarchi megzenésítésében játszatta el.[...]

Sem a komponistának, sem a librettistának nem volt többé semmiféle szerzői joga, mielőtt kifizettek egy művet, és az önkényes beavatkozás napirenden volt mindenütt.

A Figaro anyagát ő választotta, nem da Ponte. Már ebben is potenciális lázadás nyilvánul meg, mert Beumarchais darabja Bécsben ekkor még és ezután is sokáig be volt tiltva. Mozart feltehetőleg fordításban olvasta, és bizonyára tisztában volt a téma kényes természetével, ami nem jelenti, hogy forradalmi operát szándékozott írni. Végére itt sem osztogat Mozart erkölcsi érdemjegyeket, hangnemek terén nem állít és nem árul el semmit; sajátossága ennek az operának, hogy ellentétes elvek képviselői — nevezetesen a gróf, a grófné és Figaro —, mielőtt bensőjük jut szóhoz, mint C-dúrban artikulálják magukat.[...]

A csaknem mindenütt jelenvaló Susanna uralja az operát, ez az igazán káprázatos figura, akitől persze inkább elméjét, mint érzelmeit fogadjuk el mindvégig. Tévedhetetlen számító, okosabb és előrelátóbb, mint jegyese, urának potenciális áldozata, elszédíti őt és lépre csalja, megfontoltan és

fölkényesen. Bennünket ellenben soha nem hagy kétségben valódi szándékai felől; lélegzetállító a rációja, ahogy a harmadik felvonás (No. 16) duettinójában a gróf rejtelmes a-molljára tiszta, világos C-dúrban válaszol[...] a gyöngédség iránti hajlama meglehetősen későn bukkan fel,[...] mint egy későn eszmélő lelkiismeret rezdülése; cserében viszont lenyűgöző varázslatossággal: a IV. felvonásbeli F-dúr ária (No. 27) a gyönyörűséges melodikájával nem csupán szubjektív érzését adja vissza — tán nem annyira az éjszakai, maga rendezte események pillanatnyi élményét, mint inkább egy új dimenzió feltárulását érzelmi életében —, hanem a maga sokszor csak jelzett harmóniáival a helyzet páratlan hangulatát is.[...]

Nem világosodik meg teljesen, vajon Susanna szavai és hangjai szerelmese hűvös vizsgálatának szólnak-e, vagy az eljövendő egyesülés beteljesüléséről szőtt álomnak. Tehát már itt megjelenik a kérdés, amely a *Così fan tutte* kapcsán fog foglalkoztatni bennünket: vajon különbséget akart-e tenni Mozart az érzés valódisága és színlelése között? De ezen a helyen talán Mozart mint Mozart jelenik meg, aki egy nagyrabecsülését élvező alak szájába egy vágykép kimondását adta. Gyengédsége itt bizonyára nem csupán egy kitalált alaknak szólt, hanem titkos ráadásként énekesnője, Nancy Storace egyéniségének is.[...] Kihallhatjuk ebből az áriából [...] személyes közét ehhez az álomból és valóságból egyenlő arányban összegyúrt alakhoz.[...] Itt mindenesetre Mozart belevitte saját érzéseit az operába, nem utolsósorban azért, hogy azonosult a szerelmessel, Figaróval; és nemcsak szerelmébe, hanem lázadozási kedvében is.”

(Wolfgang Hildesheimer: Mozart
Fordította: Györfly Miklós
— Részlet —)

„Michael Kelly, az első Don Basilio és Don Curzio arról számol be, hogy a *Figaro* első szereposztása elejétől végéig pazar volt. Nem utolsósorban azért vélhette így, mert önmagában látta e ragyogás egy hányadát. Feltehető, hogy Mozart egyenesen az általa személyesen is nagyra becsült énekes számára írta Basilio sem szövegében, sem drámai szempontból nem kellőképpen motivált, „In quegli anni” (No. 25) kezdetű áriáját: ezt a minuciózus monodrámát, a számárbórról szóló anekdotát, miszerint ki magára ölti eme védőburkot, azt nem csupán az időjárás viszontagságai kímélik meg, hanem undok külleme miatt az oroszlán támadása ellen is védve van; az első hatásos alkalmazásról szóló beszámoló B-dúrból g-mollba siklatja át a zenét, egyértelműen komikus szándékkal.

Kelly érzékletesen számolt be a *Figaro* próbáiról, lojálisan és a tisztelt komponistát megillető teljes nagyrabecsüléssel:

„All the original performers had the advantage of the instruction of the composer, who transfused into their minds his inspired meaning. I shall never forget his little animated countenance, when lighted up with the glowing rays of genius; it is as impossible to describe it, as it would be to paint sunbeams.”*

(Wolfgang Hildesheimer: *Mozart*
Fordította: Györfly Miklós
— Részlet —)

„A *Figaro házassága* igen magas rangot visel az operák közt, akár a *Hamlet* a drámairodalomban. A *Figaro* nem démoni, mint a *Don Giovanni*, nem hiperrafinált, mint a *Così fan tutte*, vagy fantasztikus és álomszerű, mint a *Varázsfuvola*, csupán szerelmi-társadalmi vígjáték, melyben igen élvezetes egyensúly uralkodik öröm és bánat között. Nem holmi vásári komédia, hanem a szerelemé, és annak ellenére, hogy nemes és pikáns légkör lengi körül, a szerelmi bonyodalmak már-már veszedelmes intenzitást érnek el.[...]

A partitúra valóságos csoda, az első ütemtől az utolsóig; ötletekben tobzódik, sziporkázik a szellemtől, a zenekar ragyogóan kommentálja az eseményeket, s tele van csodálatos melódiákkal. A darab legpazarabb eleme azonban a zenei jellemábrázolás. Sajnos a *Figaro* e rendkívül fontos tényezőjét hanyagolják el a leggyakrabban. Persze, a *Figaro* valóban opera buffa, a műfaj koronaékszere, de sokkal több, mint „vígopera”; érzékeny körutazás a szerelem világában, ahogyan azzal az élet útjain találkozunk. Mozart kedvenc témája.

A *Figaro* figyelő közönséget kíván, mely kész befogadni szellemességének finom rajzú árnyképeit. Noha tele van humorról, amin remekül el lehet szórakozni, a humor gyakran csak fátyol Mozart cikázó elmésségének tűhegyfinomságú nyilain. Az opera könnyű és mozgalmas; a hallgatót élvezetes atmoszféra öleli körül; és az adakozó szívű zeneszerző nevetése, gunyoros humora, gyöngéd részvéte — bizony ragadós. A komédia azonban — az illedelmes jómodor álarca mögül — bölcs intelmet is közvetít: ne játsszatok a tűzzel, a szerelem komoly dolog, akár az urat, akár a szolgát égeti. A vidámság mintha csak azért volna jelen, hogy egyszerre csak hirtelen ledobja álarcát, és megmutassa a meztelen valóságot. De jelen van — és érezhető — a komolyság is, amellyel a művész a saját munkájának tényeivel néz szembe.

A *Figaro* a „komoly” és a „víg” opera szintézise; az opera világában páratlan tökélytel fogalmazódik meg az a moliére-i tanítás, hogy az élet mosoly is, könny is egyszersmind.[...]

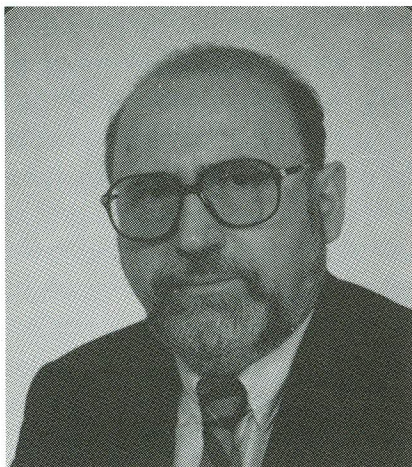
Mozart nem Beaumarchais *színdarabját* zenésítette meg, hanem inkább da Ponte segítségével — mindenekelőtt azonban a saját zenéjével — új alakokat teremtett, akik csupán az eredeti színmű írója által nekik adományozott neveket viselik.[...]

Cherubino: páratlan jellemrajz. Tizenhat éves ifjunc, egész lényét zavaró elektromos áramok járják át, amelyek — a jelek szerint — minden jóformájú szoknyás lényből, akit csak megpillant, áradnak felé. Nem is igen tudja mire vélni mindezt, és vadul szerelmes minden nőbe. Beaumarchais apródja pusztán báb Mozartnak e teremtményéhez képest, s a különbség kizárólag a zenei megfogalmazás következménye. Cherubino nem gyermeket, nem nevetséges, és jóllehet senki sem veszi őt komolyan mint férfit, a nők mind kedvelik, és apró engedményeket is tesznek neki, ezzel szemben a férfiak — ugyancsak valamennyien — nemigen bírják ezt a cseperedő Adoniszt, és szeretnének szabadulni tőle.”

(Paul Henry Lang: *Az opera*
Fordította: Gergely Pál
— Részlet —)

*Michael Kelly: *Reminiscences* című emlékezéséből (London, 1826.) idézi Otto Erich Deutsch: *Mozart, die Dokumente seines Lebens*. Kassel—Basel—London—New York, 1961. 457. o. „Valamennyi eredeti szereplőnek megvolt az az előnye, hogy a zeneszerző tanította be a darabot, aki a maga ihletett értelmezését ültette beléjük. Sohasem felejttem el lelkes kis arcát, amint átsütött rajta a lángész sugárzó fénye; lehetetlen ezt leírni, olyan, mintha a napsugarat akarnánk lefesteni!”

(A szerk.)

LENGYEL GYÖRGY

Életem egyik legszebb ajándéka a zene szeretete. Gyermekkorom felejthetetlen élményei az Operaház III. emeletének különböző soraihoz fűződnek, ahonnan főiskolás koromig számtalan csodálatos előadást hallgattam, csodáltam, annak a nagy korszaknak szinte teljes opera repertoárát. (Volt, hogy csak a III. emelet oldalsó soraira tellett — négy forint volt az 50-es években — ahonnan csak hallani, de látni nem lehetett.)

Az érettségi után egy váratlan csoda történt velem. Az 54/55-ös évadban alkalmi munkák mellett egy családi barát támogatásának jóvoltából végigkövethettem Nádasdy Kálmán Verdi: *Othelló*-rendezését, akinek ekkor lettem „titkos tanítványa”.

1956 őszén felvettek a főiskola rendezői tanszakára és 3 éven át tanulhattam Tőle, zenés rendezést, majd 1959-től főiskolai tanulmánykiegészítésként asszisztens lehettem az Operában. A máig meghatározó, életre szóló élmény Nádasdy *Tristán és Isolda* rendezésének végigkövetése volt, mágikus szellemi és érzéki reveláció, egy olyan tájra jutás, amely többé nem eresztett el. A zene varázslatának megidézését, és megfejtését élhettem át. Ezeken a próbákon lehettem tanúja két zseni (ritkán, de ki szabad mondani ezt a szót) Ferencsik János és Nádasdy együttműködésének. De jelen lehettem a *Kékszakállú*, a *Székelyfonó*, *Gianni*

Schicchi felújításain, vagy más rendezők *Varázsfuvola*, *Ory grófja* próbáin többek közt. Sok-sok esti ügyeleten élvezhettem Székely Mihály, Palló Imre, Svéd Sándor, Simándy József, Joviczky József, Báthy Anna, Gyurkovics Mária, Osváth Júlia, Orosz Júlia, majd Melis György, Radnay György, Házy Erzsébet, Ilosfalvy Róbert csodálatos alakításait.

Aztán eljött a diploma éve, Debrecenbe jöttem. Az volt a titkos reményem, hogy folytatódik az operai út is, de megszakadt. Mindkét debreceni korszakban kitűnő operarendezők voltak a társulathoz szerződötten, így csak boldog nézője lehettem a felejthetetlen Rubányi Vilmos korszaknak, s azoknak a jobbnál jobb énekeseknek, akiket hallgathattam.

Számomra az operarendezés nem önkifejezés, hanem a zene és az alkotás szellemének megfejtése, szolgálata és annak az inspirációnak a kifejezése amit kaptam, kapok a múltól.

A Figaro házassága rendezésére azért esett merész választásom, mert olyan műveket szeretnék az operában is színre vinni, amiben tudok adni valamit abból amit szeretek: a játékból, emberábrázolásból, stílussteremtésből.

Ami a Figaro házasságával eltöltött időszakot illeti örökké emlékezetes „idill” marad a barátkozás, a partitúra, a tanulása a különböző felvételek meghallgatása és egy váratlan ajándék... A Csokonai Színház egykori igazgatója Blum Tamás néhány éve a Zeneakadémián éppen a Figaro zenei elemzéséből tartott előadást. Sok zenei „rejtély” felfedezését köszönhettem Neki.

A próbák jó légköre, a mű felfedezésében lelkes énekestársak és mindenekelőtt Kocsár Balázs együttműködése, valamint a tervezők és munkatársaim együttlélegző partnersége eddig sok-sok örömet adott.

A többi a Közönség dönti el, akiknek szeretettel ajánlom első operarendezésemet.

Lengyel György

A közelmúltban rendezett Franco Ferrara Nemzetközi Karmesterversenyt Kocsár Balázs nyerte meg Rómában. Így kapott lehetőséget arra, hogy a Római Opera színházában négy előadásban vezényelhesse Pietro Mascagni Fritz barát című operáját. Gratulálunk!

KOCSÁR BALÁZS

„A Repubblica, a 700 ezer példányban megjelenő, legnépszerűbb római napilap november 19-i számában terjedelmes cikket közöl „Rómában a karmesterpálcák versenyét Kocsár, a magyar nyerte” címmel. Landa Ketoff cikkének fontosabb megállapításai: „Győzött a legjobb. Ahogy ennek mindig lennie kellene, de nem mindig van így... A Franco Ferrara tiszteletére rendezett első nemzetközi karmesterverseny eredménye a mitikus karmestert is boldoggá tette volna.

A döntésben a két olasz versenyző előtt a magyar győzött, nemcsak a zsűri egyhangú döntése alapján, de azt mondhatjuk, közfelkiáltással. Mert, bár feltételezhetően a teremben többen voltak, akik az olaszoknak szurkoltak, nem pedig az egyetlen külföldinek, végül is a zenei megfontolások győztek, márpedig Kocsár aratta a legnagyobb sikert.

Az operához szokott kiváló zenekar a két olasz vezényletével kisebb hibákat követett el. De amikor végre Kocsár lépett a pódiumra, hogy vezényelje Rachmanyinov 2. zongoraversenyét, az operazenekar mintha megváltozott volna: pontos beintések és lezárások, nagyívű vezénylés, a hangzás átütő ereje, a zenei könnyedség és a zongoristával való tökéletes együttműködés vált jellemzővé.

Kocsár, aki 1963-ban Budapesten született, a Liszt Akadémián és Bécsben tökéletesítette tudását, rendelkezik azzal a képességgel, hogy meggyőzze a zenekart és a közönséget is. Jelenleg a debreceni színház karnagya.”

*(Hajdú-Bihari Napló,
1995. november 24.)*

„A Római Operával már megkezdődtek az előzetes tárgyalások az együttműködés folytatásáról, s más zenekarok, színházak is komolyan érdeklődtek. — A lehetőségekkel természetesen élni szeretnék, de nem kívánok eljőnni Debrecenből. Ott három évvel ezelőtt Lengyel Györggyel elkezdtünk valamit, aminek a tavalyi évad végére nagyon szép eredményei kezdtek mutatkozni. Nem szeretném cserben hagyni azokat az embereket, akik keményen dolgoznak velem, s a nagyon sok viszontagság ellenére kitartottak mellettem — mondta Kocsár.”

*(Hajdú-Bihari Napló,
1995. december 11.)*

KOCSÁR BALÁZS. ANDREJCSIK ISTVÁN

CHRISTU OLYMPIA, ZALAY LÍDIA,
VÁRADI ZITA

PRÓBAFOTÓK

ZALAY LÍDIA, ÜRMÖSSY IMRE,
CHRISTU OLYMPIA

ZALAY LÍDIA, PAPP VILHELMINA,
ANDREJCSIK ISTVÁN

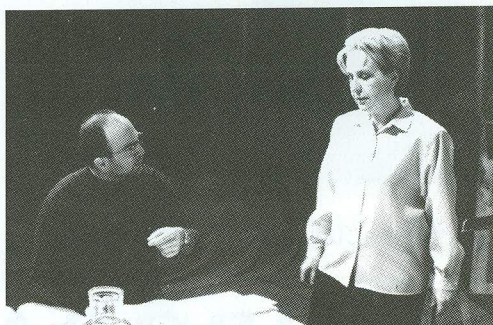

JELENETBEÁLLÍTÁS

BUSA TAMÁS, ZALAY LÍDIA

KOCSÁR BALÁZS, PAPP VILHELMINA

VÁRADI ZITA, ZALAY LÍDIA

**VADÁSZ DÁNIEL, TRÉFÁS GYÖRGY, WAGNER LAJOS,
MOHOS NAGY ÉVA**

MOHOS NAGY ÉVA, WAGNER LAJOS

ZALAY LÍDIA, WAGNER LAJOS

KERTÉSZ TAMÁS, ANDREJCSIK ISTVÁN

**P
R
Ó
B
A
F
T
Ó
K**

CHRISTU OLYMPIA, VÁRADI ZITA

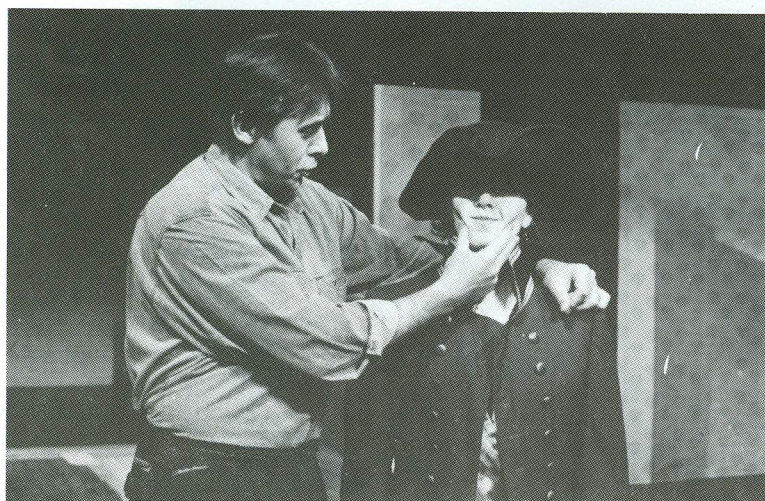

BUSA TAMÁS, ANDREJCSIK ISTVÁN

*TRÉFÁS GYÖRGY, BÖJTE SÁNDOR,
ANDREJCSIK ISTVÁN, MOHOS NAGY ÉVA*

PRÓBAFOTÓK

BUSA TAMÁS, VÁRADI ZITA

DEBRECEN VÁROS INGATLANJAINAK BÉRBEADÓJA
4024.DEBRECEN; IPARKAMARA U.2. TEL.:52/450-520

Tisztelt Hölgyem / Úram!

Ön eladna, bérbeadna, cserélne vagy vásárolna?

***Figyelmébe ajánljuk a CÍVIS HÁZ Kft.
ingatlanközvetítési szolgáltatásait:***

*Megbízása alapján adatbázisunkban 1 évig nyilvántartjuk
az eladni, illetve vásárolni kívánt ingatlanának adatait
és megtaláljuk az Önnek legmegfelelőbb partnert.*

*Gyors és szakszerű ügyintézással bonyolítjuk le az eladással,
vétellel, cserével, béreltetéssel kapcsolatos teljes ügyletet.*

*Amennyiben nincs tisztában ingatlanának
jelenlegi forgalmi értékével,
úgy a hivatalos értébecslést 48 órán belül elkészítjük.*

*Kedvező bonyolítási díjainkért
szívnvonalas szolgáltatással állunk rendelkezésükre!*

Legyen Ön is az ügyfelünk!

Címünk:

Debrecen, Iparkamara u. 2.

Tel.: 430-520, 430-517, 430-956

Csokonai
SZÍNHÁZ

BEMUTATÓ ELŐADÁS

1996. január 19-én (pénteken) este 6 órakor
a Csokonai Színházban
(Gulyás Pál-bérlet)

MOZART

FIGARO HÁZASSÁGA

VÍGOPERA KÉT RÉSZBEN

Szövegét Beaumarchais nyomán Lorenzo da Ponte írta
Az előadás szövege Vidor Dezső és Romhányi Ágnes fordításának felhasználásával készült

Vezényel: KOCSÁR BALÁZS, BARTAL LÁSZLÓ

ALMAVIVA GRÓF	ANDREJCSIK ISTVÁN WAGNER LAJOS
A GRÓFNÉ	CHRISTU OLYMPIA PAPP VILHELMINA
SUZANNA	VÁRADI MARIANNA ZALAY LÍDIA
FIGARO	BUSA TAMÁS ÜRMÖSSY IMRE
CHERUBINO	VÁRADI ZITA KOLONITS KLÁRA
BARTOLO	TRÉFÁS GYÖRGY <small>Érdemes és Kiváló művész</small> ÜRMÖSSY IMRE
MARCELLINA	MOHOS NAGY ÉVA SIMON KATALIN
BASILIO	BÖJTE SÁNDOR VADÁSZ DÁNIEL
ANTONIO	KERTÉSZ TAMÁS SZÜCS FERENC
BARBARINA	GÁL ERIKA MOLNÁR MARICA
DON CURZIO	VADÁSZ DÁNIEL BÖJTE SÁNDOR

Díszlet: DÁVID ATTILA

Dramaturg: DURÓ GYÖZŐ Jászai-díjas

Koreográfus: NAGY GYÖRGY

Játékmester: CZEIZEL GÁBOR

Jelmez: LIBOR KATALIN

Karigazgató: GULYÁS LAJOS

Zenei betanítás: BARTAL LÁSZLÓ, GULYÁS LAJOS,
SZÓKE TÜNDE, MAZALIN WANDA

Világítás: DOMBRÁDY CSABA

Közreműködik: a Debreceni Filharmonikus Zenekar, a Csokonai Színház énekkara, balettgyűjtése,
valamint a Bányai Júlia Általános Iskola tanulói Tóth Ágnes vezetésével

Rendező:

LENGYEL GYÖRGY

Érdemes és Kiváló művész

Felelős kiadó: LENGYEL GYÖRGY

Fotó: MÁTHÉ ANDRÁS

Borítóterv, tipográfia: JÓZSA SÁNDOR

Készült: Nyomdaipari Szolgáltató KKT, Debrecen. Felelős vezető: BALÁZS JÁNOSNÉ
Ár: 45,- Ft (20% áfá-t tartalmaz) Adóigazgatási szám: 15460943209

TÁMOGATÓNK

Játszani öröm, velünk érdemes!